



**KAPITAŁ LUDZKI**  
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**UE** Uniwersytet Ekonomiczny  
we Wrocławiu

**UNIA EUROPEJSKA**  
EUROPEJSKI  
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego  
Nr POKL. 04.01.01-00-220/11

Ałła Witwicka- Dudek

# PODSUMOWANIE BADAŃ BIOGRAMÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW UNIwersYTETU EKONOMICZNEGO WE WROCŁAWIU

Czerwiec 2013



**KUŹNIA  
KADR** **7**

czyli podniesienie jakości kształcenia i lepsze dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku poprzez wypracowanie innowacyjnego modelu monitoringu losów absolwentów

Człowiek - najlepsza inwestycja

*Podsumowanie badań biogramów zawodowych absolwentów  
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*

*Przygotowane w ramach projektu „Kuźnia Kadr 7 czyli podniesienie jakości kształcenia  
i lepsze dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy poprzez wypracowanie  
innowacyjnego modelu monitoringu losów absolwentów.*

*Ałła Witwicka- Dudek  
Czerwiec 2013*

## Wprowadzenie

Planowanie ścieżki kariery w dzisiejszym świecie jest z pewnością ogromnym wyzwaniem. Od pracowników oczekuje się bycia ekspertem w wąskiej dziedzinie, posiadania jednakże przy tym szerokiej wiedzy z innych obszarów, czasem pozornie niepowiązanych ze sobą. Na rynku pracy istotna staje się elastyczność i interdyscyplinarność, czyli umiejętność łączenia wiedzy z wielu dziedzin.

Większość studentów przed wyborem uczelni i kierunku kształcenia rzadko kiedy myśli szczegółowo o przyszłości zawodowej. Nie mają oni sprecyzowanych oczekiwań co do swojej kariery. Rynek pracy natomiast wymusza już na studentach początkowych lat budowanie przemyślanej ścieżki edukacji i kariery przy jednoczesnym uwzględnieniu faktu, że jedyne co jest pewne - to zmiana. Realia gospodarcze zmieniają się obecnie w szybkim tempie. Stanowiska co raz bardziej się specjalizują, nieustannie rozwijają się technologie i powstają nowe idee biznesowe. Te czynniki kształtują nowoczesny rynek pracy. Jak budować swoją karierę w tak trudnych warunkach? Skąd czerpać wiedzę o możliwości pracy po danym kierunku studiów?

Obecnie kariera nie jest tylko ciągiem czy też sekwencją działań, poprzez które jednostka realizuje własne plany i oczekiwania, ale to pojęcie nabywa coraz bardziej ogólnego wymiaru, zgodnie z ideą D. Supera - kariera „staje się sposobem na życie, realizacją kompleksowego obrazu siebie”. M. Szumigraj podkreśla także, że dziś pojęcie kariery nie odnosi się jedynie do tej części życia jednostki, która jest związana z aktywnością zawodową, ale jest ona integralną częścią biografii jednostki, „stając się podstawą autonomii, tożsamości człowieka, czymś co wyznacza kurs jego życia”<sup>1</sup>. Co więcej, jak zauważa B. Wojtasik kariera - droga zawodowa, życiowa dziś może przybierać kształt mozaiki epizodów życia<sup>2</sup>, bowiem gdy życie coraz częściej przestaje być ciągiem powiązanych ze sobą zdarzeń, a droga życiowa jest rozbita na epizody, owe niepowiązane epizody tworzą mozaikową, patchworkową karierę - wielobarwną, wielokształtną i wielopoziomową, trudną do ujęcia w jakieś jednoznaczne ramy, w jakich powstaje, stając się nieprzewidywalną w swych rozmiarach układanką.

J.Minta zaś karierę rozumie, jako swoistą konstrukcję, drogę życiową, zbudowaną z sekwencyjnie lub mozaikowo ułożonych epizodów i zdarzeń tworzących życie. Tak

---

<sup>1</sup> M. Szumigraj, Poradnictwo kariery – ujęcie makrospołeczne, „Edukacja Dorosłych” 2010, nr 1 (62), s. 17.

<sup>2</sup> B. Wojtasik, *Refleksyjne konstruowanie kariery życiowej w ponowoczesnej codzienności*, „Terazniejszość - Człowiek – Edukacja”, 2003, s. 346-347.

rozumiany sens tego słowa jest bliski socjologicznemu terminowi **biografii** lub **historii życia**<sup>3</sup>.

Oobecne w badaniach karier podejście rozwojowe uwzględniające procesualny charakter kariery podkreśla, że człowiek tworzy własną karierę, doświadczając wielu różnorodnych zmian, pod wpływem których przekształca, przebudowuje, de - i rekonstruuje aktualny jej kształt, starając dopasować go do nowych, zmienionych warunków<sup>4</sup>. Kariera zatem to długotrwały proces doskonalenia siebie.

Z tej perspektywy wypływają pytania dotyczące sensu stawiania sobie celów zawodowych, kroków ich realizacji i weryfikowania.

Jeśli absolwenci mają swobodnie poruszać się po rynku pracy, powinni wiedzieć jakie istnieją perspektywy rozwoju zawodowego po ich kierunku studiów. Faktem jest, że o atrakcyjności absolwentów na rynku pracy decyduje nie tylko dyplom uczelni, lecz i posiadana wiedza i umiejętności, to jednak wybierają oni jakiś kierunek studiów, aby później móc pracować w wybranej przez nich branży, rozwijać się i osiągać kolejne etaty rozwojowe.

Skąd zatem czerpać wiedzę o możliwości pracy po wybranym kierunku studiów, o możliwych ścieżkach rozwoju zawodowego?

Jednym ze źródeł wiedzy, pomagającej zaistnieć w rzeczywistość zawodowej i kształtowania swojej kariery mogą być biogramy zawodowe osób, które już są na rynku, które osiągnęły już swój pierwszy sukces zawodowy. Ich historie mogą inspirować do działania.

---

<sup>3</sup> J. Minta, Przesilenia życiowe w konstruowaniu kariery. Przesłania dla poradnictwa, praca doktorska przygotowywana do druku., s.49

<sup>4</sup> Por. A. Słowik, *Portfolio jako propozycja monitorowania kariery*, „Pedagogika Pracy”, 2006, nr 46, s. 83.

## **Opis badania: metodologia, kryteria doboru absolwentów, problemy badawcze**

Do badań ścieżek kariery absolwentów w ramach projektu Kuźnia Kadr 7 zostały zaproszeni absolwenci wszystkich czterech wydziałów Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu: Wydziału Nauk Ekonomicznych, Wydziału Zarządzania, Informatyki i Finansów, Wydziału Inżynieryjno-Ekonomicznego oraz Wydziału Ekonomii Zarządzania i Turystyki w Jeleniej Górze. Kryteria doboru respondentów były następujące: co najmniej po dwóch przedstawicieli z każdego wydziału, w wieku tzw. wczesnej dorosłości, z doświadczeniem zawodowym 3 - 20 lat.

Okres wczesnej dorosłości (ten okres obejmuje wg różnych badaczy wiek od 23 do 45 roku życia) to czas nie tylko największej sprawności człowieka, ale to także czas usamodzielniania się życiowego, podejmowania jednych z ważniejszych życiowych decyzji, określania swego miejsca w społeczeństwie, podejmowania ról społecznych i zawodowych. Jednym z najbardziej intensywnych i zmiennych etapów ludzkiego życia, obfitym w różnorodne wybory, pełnym przejść i przesileń życiowych: przewidywalnych, jak i przypadkowych, które tworzą coraz bardziej mozaikową karierę, jest właśnie ten okres. Ten etap ludzkiego rozwoju, od zawsze pełen zmian i tranzyjacji w ostatnich czasach pod wpływem rozwoju cywilizacji, nowych warunków funkcjonowania człowieka, ulega znaczącym przemianom, wśród których najbardziej znaczącą jest wydzielanie się w ciągu ostatnich dwóch dekad nowego okresu rozwojowego<sup>5</sup>. Zatem przed absolwentami stojącymi u progu swojej kariery zawodowej stoją zadania często z różnych względów mające charakter wyzwań życiowych.

W badaniach losów zawodowych absolwentów UE ważne było zweryfikowanie:

- czynników wspomagających wejście na rynek pracy i sprawne funkcjonowanie w rzeczywistości zawodowej
- osiąganie sukcesu rozumianego indywidualnie przez osoby badane z uwzględnieniem osiągniętych wyników w pracy zawodowej, stanowisk kierowniczych, prowadzenia własnych firm itp. oraz
- roli uczelni w przygotowaniu absolwentów do funkcjonowania na konkurencyjnym rynku pracy

---

<sup>5</sup> A. Bańka, *Otwartość na nowe formy doświadczania pracy i codzienności a procesy integracji osobowości*, [w:] R. Gerlach (red.), *Praca człowieka w XXI wieku. Konteksty –wyzwania – zagrożenia*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2008.

Do zrealizowania ww założeń wybrano metodę biograficzną, a konkretnie **biogram zawodowy**, wywodzącą się z nurtu badań jakościowych.

Początki stosowania metody biograficznej w naukach społecznych sięgają co najmniej XIX w. W socjologii amerykańskiej wykorzystywali ją w swych pracach przedstawiciele szkoły chicagowskiej, a w Polsce zapoczątkował ją i rozwijał Florian Znaniecki oraz jego uczniowie J. Chałasiński i J. Szczepański<sup>6</sup>.

W ostatnich latach badania biograficzne wyraźnie zyskują zwolenników, przede wszystkim ze względu na sposób ich realizacji oraz przedmiot. Badania te pozwalają na dotarcie do spraw „oczywistych” i podstawowych, a także poznać i zrozumieć (nie)zwykłe opowieści o ludzkim życiu<sup>7</sup>.

Celem badań biograficznych jest odsłonięcie pewnej rzeczywistości w sposób, w jaki postrzega ją badana osoba, z jej perspektywy jako podmiotu przeżywającego i interpretującego ową rzeczywistość. W konsekwencji biografia jest zatem zjawiskiem nieuchronnie subiektywnym. Jej subiektywizm polega nie tylko na tym, że jest ona zależna od świadomości jednostki, że jest czymś opowiedzianym, ale również widoczne jest to w tym, że wyrażone w niej treści są zawsze selektywne wobec tego, jak ktoś postrzega i rozumie własne życie albo jego tematyczny wycinek<sup>8</sup>.

Metoda biograficzna pozwala na odkrywanie społecznie zależnych prawidłowości ludzkich losów, indywidualnego obrazu rzeczywistości i społeczeństwa, kształtuje się w świadomości jednostki oraz daje możliwość uzyskania informacji na temat interesujących nas zdarzeń<sup>9</sup>.

N. K. Denzin, twierdzi, że ze względu na rodzaj informacji, jakie chcemy uzyskać poprzez biografię osoby badanej, możemy wyróżnić biografię *kompletną* lub *tematyczną*. Wówczas, gdy zebrane przez badacza dane odnoszą się do całego życia osoby badanej, mamy do czynienia z biografią kompletną (*the complete life history*). Drugi typ biografii – tematyczna (*the topical life history*), pojawia się zaś wtedy, gdy badacza interesują jedynie wybrane informacje na temat osoby badanej, np. dotyczące jej aktywności społecznej, zawodowej lub też określonej fazy życia.<sup>10</sup>

---

<sup>6</sup> J. Włodarek, M. Ziółkowski, *Metoda biograficzna w socjologii*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa-Poznań 1990, s. 3.

<sup>7</sup> E. Zierkiewicz, B. Bartosz, *Wykorzystanie metody biograficznej w psychologicznych i edukacyjnych badaniach nad kobietami w Polsce* [w:] J. Kargul (red.), *Dyskursy Młodych Andragogów 4*, Oficyna Wydawnicza UZ, Zielona Góra 2003, s. 51.

<sup>8</sup> Ibidem, s. 99.

<sup>9</sup> K. Olechnicki, P. Załęcki, *Słownik socjologiczny*, wyd. II, Graffiti BC, Toruń 1999, s. 127.

<sup>10</sup> N. K. Denzin, *The research act: the theoretical introduction to sociological methods*, Wyd. 2, McGraw-Hill Publishing Co, New York 1978, s. 216-218.

W prowadzonych badaniach absolwentów Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu osoby badane były proszone o opis przebiegu swojej ścieżki kariery od momentu rozpoczęcia studiów do chwili i miejsca w którym obecnie się znajdują w swoim rozwoju zawodowym. Zatem absolwenci najczęściej tworzyli narracje tematyczne, koncentrując się w nich głównie na swej aktywności edukacyjno – zawodowej.

Analizując badania biograficzne, można dostrzec ich różną rolę i zastosowanie. Jak zwraca uwagę E. Skibińska w punktu widzenia badaczy badania biograficzne przede wszystkim spełniają funkcję poznawczą. Stanowią bowiem źródło informacji o osobie piszącej lub opowiadającej własną biografię, o kontekstach jej życia, ale także stają się podstawą tworzenia typologii i formułowania hipotez<sup>11</sup>.

W ostatnich latach w badaniach pedagogicznych, a szczególnie andragogicznych coraz częściej wyłania się edukacyjny aspekt biografii. P. Alheit<sup>12</sup> i A. Bron<sup>13</sup>, wskazują na niezwykle **potencjał edukacyjny biografii**. Ludzie konstruując własne biografie, nie tylko mają okazję na nowo przyjrzeć się własnemu życiu, odkryć swoje szanse i ograniczenia, ale tworząc je uczą się w codzienności, z własnych doświadczeń, nadając znaczenie elementom swej biografii, rozpoznając role, interpretując swoje zachowania itp. Zatem, jak pisze E. Kurantowicz, opowiadanie swojej historii jest nie tylko możliwością doświadczenia „*siebie i własnej opowieści, ale również jest procesem opowiadania „innym”, „z innymi”, „dla innych”*”<sup>14</sup>. Edukacyjny wymiar konstruowania biografii przez osoby dorosłe, podkreśla również Pierre Dominicé, który jest autorem metody biografii edukacyjnej i uczenia się z własnego życia<sup>15</sup>. Jego zdaniem tworzenie przez dorosłych własnej biografii edukacyjnej, a następnie podzielenie się nią z innymi, stwarza możliwość uczenia się z własnych doświadczeń, zastanowienia się nad nimi. Tworzone przez dorosłych historie życia, spisane i opowiedziane w grupie, mogą uruchomić refleksję nad doświadczeniami edukacyjnymi osoby tworzącej biografię i pomóc jej zrozumieć owe doświadczenia, a szczególnie poznać własne sposoby uczenia się i posiadane zasoby wiedzy i umiejętności<sup>16</sup>.

---

<sup>11</sup> E. Skibińska, *Mikroświaty kobiet. Relacje autobiograficzne*, Wyd. ITEE, Warszawa 2006, s. 12.

<sup>12</sup> P. Alheit, „*Podwójne oblicze*” *całożyciowego uczenia się: dwie analityczne perspektywy cichej rewolucji*, „*Teraźniejszość – Człowiek – Edukacja*”, 2002, nr 2, s. 55-78

<sup>13</sup> A. Bron, *Biograficzność w badaniach andragogicznych* [w:] M. Olejarz (red.), *Dyskursy Młodych Andragogów 10*, Wydawnictwo Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2009; także A. Bron, *Rozumienie uczenia się...*

<sup>14</sup> E. Kurantowicz, *O uczących się społecznościach...*, s. 114.

<sup>15</sup> P. Dominicé, *Historia życia jako proces kształcenia*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1994, też P. Dominicé, *Uczyć się z życia. Biografia edukacyjna w edukacji dorosłych*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Humanistyczno – Ekonomicznej w Łodzi, Łódź 2006.

<sup>16</sup> P. Dominicé, *Uczyć się z życia. ...*, s. 11 – 15.

Spośród różnych metod i technik badań, poprzez które badacze biograficzni realizują założenia orientacji jakościowej, najpopularniejszą jest wywiad biograficzno-narracyjny, którego szczegółową koncepcję przedstawił w swoich pracach F. Schütze, a w Polsce przybliżyli ją w naukach społecznych na gruncie socjologicznym m.in.

K. Kaźmierska<sup>17</sup>, w pedagogice D. Urbaniak–Zajac<sup>18</sup>, a na gruncie psychologicznym A. Widera–Wysoczańska i B. Bartosz<sup>19</sup>.

---

<sup>17</sup> K. Kaźmierska, *Wywiad narracyjny - technika i pojęcia analityczne* [w:] M. Czyżewski, P. Piotrowski, A. Rokuszewska-Pawełek (red.), *Biografia a tożsamość narodowa*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1996; także: K. Kaźmierska, *Wywiad narracyjny jako jedna z metod....*

<sup>18</sup> D. Urbaniak-Zajac, *Wywiad narracyjny na tle innych technik wywiadu*, „Edukacja. Studia – Badania – Innowacje”, 1999, nr 4.

<sup>19</sup> B. Bartosz, A. Widera-Wysoczańska, *Ku psychologicznemu opisowi życia człowieka* [w:] J. Przesmycka-Kamińska (red.), *Refleksje nad etycznymi i teoretycznymi podstawami pomocy psychologicznej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1994.



## Narzędzie badawcze

W badaniu ścieżek karier i losów zawodowych absolwentów Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu w ramach projektu Kuźnia Kadr 7 jako narzędzie badawcze wykorzystano jak już wspomniano wyżej **biogram zawodowy** – swoisty rodzaj kwestionariusza, którego celem było nie tyle pozyskanie odpowiedzi na zadane pytania ile wytyczenie obszaru tematycznego w którym może poruszać się narrator odpowiadając na pytania. Założeniem zatem biogramu było przede wszystkim dopuszczenie do głosu narratorów, czyniąc ich głównymi aktorami tego działania. Warte uwagi jest to, że przyjęty postulat otwartości na rzeczywistość nie wyklucza dążeń do systematyzacji procedury badawczej i umożliwia śledzenie poczynań interpretacyjnych, a więc pozostawienie narratorowi swobody w opisywaniu swojej ścieżki kariery nie zwalnia badacza z przeprowadzenia analizy zgodnie z określonymi kryteriami.

Na strukturę biogramu składa się 8 obszarów tematycznych. Absolwenci byli proszeni o opisanie swoich doświadczeń wejścia i funkcjonowania na rynku pracy, z uwzględnieniem podanej kolejności w przedstawianiu informacji.

1. Dane osobowe
2. Informacje o ścieżce edukacyjnej i zdobytym wykształceniu
3. Informacje o aktywności podczas studiów
4. Rozwój edukacyjno-zawodowy nie związany z programem studiów
5. Sukcesy i osiągnięcia
6. Pierwsza praca zawodowa
7. Kolejne miejsca pracy i przebieg ścieżki rozwoju zawodowego aż do dnia dzisiejszego
8. Refleksje nt planowania ścieżki rozwoju edukacyjno- zawodowego wypływające z własnego doświadczenia

Każdy obszar zawiera krótką charakterystykę oraz pytania które mogą być pomocne w opisywaniu doświadczeń.

### 1. Dane personalne

Celem projektu jest udostępnienie biogramów zawodowych studentom i absolwentom jako przykładowych ścieżek kariery - w związku z tym w obszarze Dane Personalne należy ograniczyć się do podania inicjałów, płci oraz wieku.

Inicjały /płeć/ wiek

## 2. Informacje o wykształceniu

W tej kategorii danych należy podać:

- ✓ Ukończenie szkoły średniej.../ o profilu.../ w miejscowości
- ✓ Nazwę Uczelni /Wydział
- ✓ Rok rozpoczęcia i ukończenia studiów
- ✓ Kierunek studiów oraz /jeśli taki fakt miał miejsce - II kierunek studiów/ Kierunek studiów I stopnia/kierunek studiów II stopnia/ - Nazwy należy podawać takie jak obowiązywały w okresie studiów
- ✓ Specjalizację
- ✓ II kierunek studiów na innej uczelni
- ✓ Ewentualne studia podyplomowe
- ✓ Studia doktoranckie

Dodatkowo można uwzględnić informacje nt:

- ✓ Tematu lub obszaru tematycznego pracy/prac dyplomowych jeśli wg uznania autora jest to ważna dla rozwoju jego kariery informacja
- ? Co zdecydowało o wyborze danej uczelni/kierunku studiów? Kto pomógł w podjęciu takiej decyzji?

## 3. Aktywność podczas studiów

Przy opisywaniu aktywności podejmowanych w czasie studiów można uwzględnić m.in.:

- ✓ przynależność i działalność w organizacjach studenckich, kołach naukowych, organizacjach społecznych (funkcje i stanowiska), realizację projektów
- ✓ udział w konferencjach, seminariach, programach wymiany studentów Erasmus
- ✓ działalność twórczą
- ✓ wolontariat

Co było powodem włączenia się do ww inicjatyw? W jaki sposób takie zaangażowanie przekładało się na późniejsze decyzje zawodowe? Jakie umiejętności miałeś/miałaś możliwość rozwinąć? Co ważnego z punktu widzenia przyszłej pracy zawodowej i rozwoju zawodowego wydarzyło się podczas realizacji tych aktywności?

#### 4. Rozwój edukacyjno-zawodowy nie związany z programem studiów

W opisie tego obszaru można wziąć pod uwagę informacje na temat m.in.:

- ✓ udziału w szkoleniach, kursach, konferencjach
- ✓ nieobligatoryjnych praktykach, programach stażowych pracodawców
- ✓ wyjazdach typu work & travel
- ✓ wolontariat

? Skąd zaczerpnąłeś/zaczerpnęłaś informacje o szkoleniach, kursach oraz innych formach podnoszenia kwalifikacji? Co wpłynęło na decyzję o skorzystaniu z oferty dodatkowych szkoleń, zajęć itp.? Jak oceniasz przydatność i skuteczność pozyskanej podczas dodatkowych szkoleń, kursów, podejmowanych aktywności itp. wiedzy jeśli chodzi o rozwój zawodowy?

#### 5. Sukcesy i osiągnięcia w okresie studiów

Proszę podać nazwę przedsięwzięcia, ewentualnie organizatora oraz wymienić

- ✓ zdobyte nagrody
- ✓ stypendia
- ✓ wyróżnienia
- ✓ odznaczenia za udział w konkursach itp.

Co zadecydowało o sukcesie/otrzymaniu wyróżnienia itp.? Czego nauczyły Cię takie doświadczenia? Jaki wpływ miały na ścieżkę kariery?

#### 6. Pierwsza praca zawodowa

Proszę opisać swoje doświadczenia w pozyskaniu pierwszego zatrudnienia oraz odnalezieniu się w środowisku zawodowym.

W jaki sposób znalazłeś/znalazłaś pierwszą pracę? Proszę podać typ organizacji /lub jej nazwę/ oraz objęte stanowisko. Czy miejsce pracy znajdowało się we Wrocławiu/w rodzimej miejscowości/ w innej miejscowości?

Co było pomocne podczas rozmowy kwalifikacyjnej? Co Twoim zdaniem przesądziło o wyborze Twojej kandydatury? Czy Twoje wyobrażenia o pracy zawodowej pokrywały się z rzeczywistością? Co najbardziej Cię zaskoczyło w pierwszej pracy, na stanowisku które objąłeś? Jak wyglądał Twój rozwój zawodowy? W jakim stopniu praca była zgodna z kierunkiem Twojego kształcenia? Jak rozwijałeś swój potencjał? Co najbardziej cenisz w tej pracy? Jakie są cechy charakterystyczne kultury organizacyjnej w danym miejscu pracy? Co sprawia, że dalej pracujesz w danej firmie? lub co było powodem decyzji o zmianie pracy?

Dla osób prowadzących własną działalność gospodarczą

Jakie czynniki wpłynęły na Twoją decyzję o założeniu własnej działalności gospodarczej? Jaką firmę założyłeś /założyłaś (branża, forma prawna/? Czy działalność gospodarczą założyłeś/założyłaś sam/sama czy z kimś (kim)? Jakiego rodzaju wsparcia potrzebowaleś/potrzebowałaś aby rozwijać działalność? Z pomocy jakich specjalistów i/lub organizacji warto było skorzystać? Czy profil działalności firmy jest zgodny z Twoim kierunkiem wykształcenia? Czy obecnie kontynuujesz tę działalność gospodarczą? – jeśli nie - Co było powodem rezygnacji z działalności gospodarczej?

7. Kolejne miejsca pracy i przebieg ścieżki rozwoju zawodowego aż do miejsca w którym znajdujesz się dziś.

Pytania j.w. oraz

Co ważnego osiągnąłeś z punktu widzenia rozwoju zawodowego od czasu wejścia na rynek pracy do dnia dzisiejszego? Czy te osiągnięcia mieszczą się w Twoim rozumieniu sukcesu zawodowego? Czy zdarzyły się jakieś przełomowe sytuacje/spotkania z ludźmi/, które zaważyły na tym jak przebiegała Twoja ścieżka rozwoju zawodowego? Gdybyś miał możliwość wprowadzenia zmiany, jakiego etapu Twojej drogi oraz czego by ona dotyczyła? Na pozyskaniu jakiej wiedzy i

dodatkowych umiejętności zależy Ci na obecnym etapie Twojego rozwoju zawodowego?

8. Refleksje w oparciu o doświadczenie z własną ścieżką kariery

Jest to obszar gdzie można przedstawić własne przemyślenia i uwagi nt. wejścia na rynek pracy, podejmowania pracy zawodowej i kształtowania ścieżki rozwoju zawodowego. Szczególnie zależy nam na powiązaniu tego ze studiami na UE tzn. jaki wpływ miały one i jak się przekładały na przebieg kariery.

Co należy uwzględnić, na co szczególnie zwracać uwagę aby się nie tylko odnaleźć ale zbudować „własną markę” i odnieść sukces na rynku pracy.

## Wyniki badania i ich analiza

Swoje biografie zawodowe opisało 15 osób – 9 mężczyzn i 6 kobiet. Respondentów według wieku można podzielić na dwie zasadnicze grupy: 6 osób to osoby w wieku 26-33 lata, a więc ludzie bardzo młodzi, rozpoczynający dopiero swoją zawodową karierę; 9 osób natomiast znalazło się w grupie 35-45 lat, a zatem są to osoby, które na rynku pracy funkcjonują już nieco dłużej i ich doświadczenia są nieporównanie bogatsze.

### Charakterystyka respondentów

Największa liczba respondentów to absolwenci Wydziału Nauk Ekonomicznych (lub w przypadku tych starszych – Wydziału Gospodarki Narodowej) – jest ich aż siedmioro, przy czym troje z nich ukończyło ten sam kierunek studiów, tj. Finanse i bankowość, z pozostałej czwórki – każdy studiował inny kierunek.

Następni pod względem liczebności są absolwenci Wydziału Zarządzania, Informatyki i Finansów oraz Wydziału Inżynieryjno-Ekonomicznego – po 3 osoby. Spośród absolwentów Wydziału Zarządzania, Informatyki i Finansów – dwie osoby studiowały na kierunku Finanse i bankowość, oraz dwie z Wydziału Inżynieryjno-Ekonomicznego studiowały również na tym samym kierunku.

Dwoje pozostałych respondentów, to absolwentki Wydziału Gospodarki Regionalnej i Turystyki w Jeleniej Górze i każda z nich ukończyła inny kierunek studiów.

WYDZIAŁ	OSÓB
Gospodarki Narodowej / Nauk Ekonomicznych	7
Gospodarki Regionalnej i Turystyki	2
Zarządzania i Informatyki / Zarządzania Informatyki i Finansów	3
Inżynieryjno – Ekonomiczny Przemysłu / Inżynieryjno - Ekonomiczny	3
<b>razem</b>	<b>15</b>

Tab.1 Ilość osób biorących udział w sporządzeniu biogramów zawodowych z poszczególnych wydziałów Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

KIERUNEK	OSÓB
Finanse i bankowość	5
Finanse i rachunkowość	1
Ekonomia	3
Zarządzanie i marketing	2
Zarządzanie i inżynieria produkcji	2
Międzynarodowe stosunki gospodarcze i polityczne	2
<b>razem</b>	<b>15</b>

Tab.2 Kierunki studiów oraz ilość osób biorących udział w sporządzeniu biogramów zawodowych.

Większość osób biorących udział w sporządzaniu biogramów zawodowych ukończyła studia stacjonarne, tylko jedna osoba studiowała zaocznie łącząc pracę zawodową ze studiami.

Siedmioro spośród absolwentów ukończyło szkoły średnie we Wrocławiu jak również siedmioro w innych miastach dzisiejszego województwa dolnośląskiego, jedna osoba nie napisała w ogóle jaką szkołę średnią ukończyła i gdzie. Ponieważ jednak miejsce ukończenia szkoły średniej nie musi być tożsame z miejscem pochodzenia, nie można w wiarygodny sposób wnioskować czy miejsce pochodzenia takie jak miasto czy wieś, miało wpływ na aktywność w czasie studiów i na przebieg kariery zawodowej.

Zdecydowana większość respondentów to absolwenci liceów ogólnokształcących – jest ich aż dziewięcioro, 3 osoby ukończyły technika, a 2 – licea ekonomiczne. Jedna osoba nie podała informacji o swoim średnim wykształceniu.

Wszystkie badane osoby ukończyły studia magisterskie, jedna z nich kontynuuje karierę naukową pracując na UE.

Pięcioro spośród badanych ma własne firmy – wszyscy to mężczyźni.

Ta krótka charakterystyka demograficzna respondentów pokazuje jak bardzo niejednorodna i trudna do porównania jest to grupa. Każdy absolwent podszedł do tematu bardzo indywidualnie na pewne pytania odpowiadając bardzo wyczerpująco, na inne natomiast udzielając odpowiedzi szcątkowych lub nie udzielając ich wcale. Styl wypowiedzi niektórych respondentów – zwłaszcza tych z młodszej grupy wiekowej, czasami bardzo potoczny i niezwykle barwny, koncentrował się na opowieści o sobie i swej wyjątkowości w kontekście przebiegu kariery zawodowej i jej zasadniczych zwrotów.

Płynie z tego jeden dość istotny wniosek do wykorzystania na przyszłość, że do tego typu badań lepiej zastosować wywiad biograficzno- narracyjny w których ankieter może dopytać o pominięte interesujące z punktu widzenia celu badania szczegóły.

## Ścieżki kariery oraz czynniki nań wpływające

Z lektury 15 biogramów wyłania się obraz dość niejednorodny. Ścieżki kariery respondentów przebiegały bardzo różnie, właściwie wszyscy uważają, że odnieśli sukces i wykonują pracę, która ich satysfakcjonuje. Miernikiem tego sukcesu wg absolwentów były najczęściej zajmowane stanowiska i pełnione funkcje kierownicze włączając w to zarówno stanowisko kierownika zmiany w sklepie odzieżowym jak i członka zarządu dużej korporacji.

Wszyscy, bez wyjątku, podkreślają fakt jak istotna w przebiegu kariery jest znajomość języka obcego – przede wszystkim angielskiego. Jest to umiejętność do tego stopnia ważna w ocenie respondentów, że opłaca się zawiesić na semestr czy dwa studia i wyjechać za granicę, żeby się porządnie nauczyć języka. Uczelnia w zasadzie nie daje takich możliwości, poza wymianami studenckimi, które jednak nie są aż tak atrakcyjne pod tym względem, jakby się mogło wydawać. Po pierwsze – zawsze po powrocie trzeba się zmierzyć z koniecznością uzupełniania różnic programowych – z biogramów respondentów wynika jednoznacznie, że fakt ten za każdym razem ich zaskoczył (jak piszą – „nikt mnie o tym nie uprzedził”) i nie był łatwy do przyjęcia gdyż niejednokrotnie musieli na to poświęcić nawet cały semestr. Następna kwestia – to środowisko, w którym się na takim wyjeździe przebywa. Z opisów wynika, że często są to koledzy z tego samego kraju, a nawet z tej samej uczelni, co nie mobilizuje do ciągłego używania i doskonalenia języka. A zatem – takie studenckie wymiany są bez wątpienia potrzebne i dla studentów atrakcyjne, ale po to żeby się nauczyć porządnie języka lepiej jest wyjechać do pracy w wybranym kraju robiąc sobie przerwę w studiowaniu. Takie podejście, według słów respondentów, procentuje później również w rozmowach z pracodawcami, którzy dużo wyżej cenią sobie doświadczenie w pracy za granicą podczas studenckich wojaży, nawet gdyby to była praca niezbyt skomplikowana, niż udział w kilku nawet wymianach studenckich.

Tu przechodzimy do kolejnej kwestii związanej ze zdobywaniem doświadczenia zawodowego przed ukończeniem studiów. Praktycznie wszyscy respondenci są zdania, że same studia w nikłej mierze przygotowały ich do pracy. Według nich program studiów nastawiony jest na zdobywanie wiedzy teoretycznej, często zupełnie oderwanej od praktyki – i zgadzają się w tej sprawie zarówno ci, którzy studia ukończyli w latach 90. jak i ci, którzy skończyli je 3 lata temu. Dzięki studiom potrafili co najwyżej poruszać się po powierzchni tematu i wiedzieli, gdzie należy szukać informacji żeby się dowiedzieć co robić – i to właściwie jest najcenniejsza wiedza wyniesiona ze studiów. Chociaż, jak zauważyło kilkoro badanych,



zdarza się, że również taka teoretyczna wiedza wyniesiona z uczelni może się przydać, żeby wyróżnić się w czasie rozmowy kwalifikacyjnej czy już w pracy, dyskutując ze starszymi kolegami. Cokolwiek jednak przydatnego w praktyce umieli robić badani opuszczając mury uczelni – nauczyli się tego w pracy wykonywanej w czasie studiów, w czasie praktyk studenckich lub biorąc udział w realizacji przedsięwzięć realizowanych przez organizacje uczelniane. Wielu respondentów w czasie studiów podejmowało się prac sezonowych, wakacyjnych, weekendowych lub wręcz – pod koniec studiów – prac na etacie, z tym, że w okrojonym wymiarze. I nie miało znaczenia czy ta praca w jakikolwiek sposób wiązała się z kierunkiem studiów – bo nawet te najodleglejsze, takie jak zbieranie owoców czy praca kelnera w pubie, pozwoliły im nabyć umiejętności, które się potem w tej „właściwej” pracy przydały. A ci, którym zdarzyło się w czasie studiów odbyć staż zawodowy lub pracować w branży pokrewnej do tej, w której po studiach szukali pracy, są zdania, że fakt ten przesądził o tym, że to ich właśnie przyjęto na stanowisko, na które aplikowali. Dlatego też niezwykle ważne jest, według respondentów, aby uczelnia jak najmocniej wspierała studentów w tych kwestiach i dbała o jakość i dostępność staży zawodowych oraz wprowadzanie do programu studiów przedmiotów i zagadnień przydatnych w praktyce.

Podobnie rzecz się ma z uczestniczeniem w działalności kół naukowych i organizacji uczelnianych – wszyscy, którzy mają za sobą takie doświadczenia, są zdania, że były to doświadczenia niezwykle ważne i przydatne w późniejszym życiu zawodowym. To w ramach przedsięwzięć realizowanych w tych organizacjach, nauczyli się respondenci organizować, zarządzać czasem i ludźmi, rozmawiać z kontrahentami czy pozyskiwać sponsorów. Zawsze też podkreślają, że umieszczenie w CV informacji o zrealizowanych w ramach takich organizacji projektach, pomaga w rozmowie kwalifikacyjnej, a bywa nawet, że jest decydujące przy wyborze kandydata na dane stanowisko.

Respondenci podkreślają, że również niezwykle ważnym czynnikiem ułatwiającym znalezienie wymarzonej pracy, jest doksztalcanie się. Ponieważ program studiów sam w sobie nie zapewnia zdobycia wszystkich niezbędnych w wyuczonym zawodzie umiejętności, wielu badanych zdecydowało się na podniesienie swoich kwalifikacji na różnego rodzaju kursach zawodowych i studiach podyplomowych. Szczególne znaczenie miało to w przypadku osób, które studia na Uniwersytecie Ekonomicznym wybrały trochę przypadkowo. W badanej grupie były dwie takie osoby i w ich przypadku dopiero wybór studiów podyplomowych był w pełni świadomym wyborem prowadzącym do realizacji planu na karierę zawodową. Te dwie osoby napisały o tym wprost, ale w co najmniej kilku jeszcze biogramach można

doczytać się, że wybór tej konkretnej uczelni nie był wyborem w pełni świadomym, a często podyktowanym radami rodziny lub znajomych, przekonaniem, że studia ekonomiczne zapewniają lepszy start na rynku pracy czy faktem ukończenia szkoły średniej o podobnym profilu i niejako „kontynuowania” tej ścieżki. Wielu spośród respondentów zauważa fakt, że niezwykle trudno jest dokonać wyboru w wieku 18-19 lat bez żadnej praktycznej wiedzy i z nikłym wyobrażeniem o tym co się właściwie będzie studiowało wybierając dany kierunek, a już zupełnie bez pojęcia o tym jak wygląda rynek pracy – co w ogóle można robić w życiu i jaką pracę wykonywać.

Badani podkreślają również jak ważne jest nawiązywanie i podtrzymywanie znajomości i kontaktów międzyludzkich. Często zdarza się, że znajomych z roku, praktyk czy organizacji studenckich spotyka się potem w pracy lub przy innych okazjach związanych z wykonywaniem obowiązków zawodowych – jeżeli są dobre, w dużej mierze ułatwia to życie. Znajomi często też służą za źródło informacji dla poszukujących pracy lub są osobami, które są w stanie zarekomendować znajomą osobę w firmie, w której pracują, lub z którą współpracują.

Jedna jeszcze – dość istotna kwestia wyłania się z narracji absolwentów. Praktycznie żaden z nich kończąc studia nie miał zaplanowanej ścieżki kariery, nie miał planu, według którego rozpocząłby wędrówkę po rynku pracy. Pierwsza praca przychodziła do nich zazwyczaj jako efekt zbiegu okoliczności lub długotrwałych czy szeroko zakrojonych poszukiwań bez jakichś szczególnych ograniczeń co do jej charakteru. To pokazuje, że pomimo refleksji na temat wyboru uczelni, który to wybór często był dość przypadkowy, studenci nie wyciągają wniosków. Studiują, angażując się w jak najwięcej aktywności, aby zdobyć jak najwięcej doświadczeń, ale nadal jest to dość przypadkowe i wcale nie wynika z tego, że mają na siebie i swoją karierę jakiś pomysł czy plan, który zamierzają realizować. Jeden z badanych napisał wprawdzie, że jego przykład pokazuje, iż nawet złe wybory mogą się w konsekwencji okazać korzystne i doprowadzić do sukcesu, jednak poleganie na takiej regule może okazać się bardzo zawodne.

Wprawdzie żaden z respondentów nie dostrzegł tego problemu i żaden nie wspominał o tym, że w trakcie studiów warto nabrać samoświadomości, tak, aby późniejsze wybory wynikały z planu lub nawet były od niego odstępstwem, ale świadomym, z rozważeniem konsekwencji, niemniej jednak wydaje mi się, że warto się nad tym problemem pochylić i spróbować odkryć przyczynę takiego stanu rzeczy.

Badane osoby pracują w bardzo różnych miejscach, w opisanych historiach pojawiają się małe firmy i wielkie korporacje, badani piastują w nich zarówno funkcje wykonawcze czy funkcje kierowników małych działów, jak i dyrektorów regionalnych czy członków zarządu, lub są po prostu właścicielami. Drogi, które doprowadziły ich do tych miejsc, w których się obecnie znajdują są bardzo różne i niewiele je łączy podobieństw. Wyraźnie widać, że – obiektywnie rzecz biorąc – większy sukces zawodowy jest udziałem osób z grupy starszej wiekowo.

Tym co się w historiach badanych osób powtarza jest przekonanie, że w osiągnięciu sukcesu pomogły im, przede wszystkim, własne cechy charakteru, takie jak: wytrwałość, przebojowość, elastyczność, umiejętności przywódcze, łatwość nawiązywania kontaktów i uczenia się nowych rzeczy, w następnej kolejności – znajomość języków obcych (najważniejszy jest tu angielski), umiejętności zdobyte podczas praktyk zawodowych i działalności w organizacjach studenckich, a dopiero na końcu wiedza i umiejętności zdobyte na kursach zawodowych i studiach podyplomowych oraz w trakcie studiów (w tej właśnie kolejności).

Absolwenci opisujący swoje ścieżki karier w większości podjęli próbę podsumowania tego, co jest istotne z ich punktu widzenia, jeśli chodzi o poradzenie sobie na rynku pracy i zadbanie o rozwój. W biogramach pojawiły się m.in. takie refleksje:

*„Cóż przesądziło o przyjęciu mojej osoby do firmy? Myślę, że to, iż miałam dyplom z dobrej uczelni w Polsce, byłam szczera, ambitna, chętna do nauki konkretnego zawodu po to, by firma mogła z tego korzystać... na pewno do uprawiania zawodu głównego księgowego potrzebne są pewne predyspozycje, między innymi systematyczność, sumienność, skrupulatność, wysoki stopień odpowiedzialności czy też analityczny sposób myślenia. Poza tym niezbędna jest dobra znajomość ustawy o rachunkowości i podatkach obowiązujących w prawie polskim” – A.Ś.*

*„Myślę, że jeśli młode osoby kończące studia chcą poznać pracę na stanowisku księgowego i sprawdzić, czy się nadają do wykonywania tego zawodu, powinny próbować przyjąć się na staż w dziale księgowości w firmie co najmniej średniej wielkości. W biurze rachunkowym naukę księgowości raczej odradzam, gdyż tam jest duża różnorodność podmiotów, co powoduje chaos i trudność usystematyzowania wiedzy i - moim zdaniem - podstaw księgowości najlepiej się uczy na podstawie księgowości i zasad funkcjonowania jednej firmy”.- K.W.*

*„Udział w konferencjach naukowych, spotkaniach z ciekawymi ludźmi, szkoleniach warsztatach organizowanych na uczelni to szansa na przygotowanie się do realnej pracy. Otwartość i elastyczność to moim zdaniem najważniejsze cechy absolwenta w czasie poszukiwania pierwszej pracy. Nie należy zamykać się na jeden rodzaj pracy i być otwartym zarówno na nowe wyzwania jak i stanowiska...”- M.W.*

*„Analizując swoje doświadczenie zawodowe nasuwa mi się kilka wniosków:*

- Warto wykorzystywać czas podczas studiów do podejmowania się prac różnego rodzaju. Z każdego doświadczenia zawodowego możemy skorzystać w przyszłości.*
- Warto zrobić sobie swoją własną analizę „SWOT”, czyli odpowiedzieć sobie na pytanie co jest moją mocną, a co słabą stroną, gdzie dostrzegam swoje szanse, a gdzie widzę zagrożenia.*
- Pracowitość, uczciwość i zaangażowanie zawsze są w cenie i każdy dobry szef je dostrzeże i będzie się starał wykorzystać dla dobra ciebie i firmy.*
- Dzięki zmianie zyskałem nową wiedzę i doświadczenie.*
- Dobra znajomość przynajmniej jednego języka obcego to konieczność. Najlepiej jest znać dobrze minimum dwa języki obce. W wielu zagranicznych korporacjach język angielski jest traktowany jako język korporacyjny (czyli wyżej niż język polski). W niektórych miejscach np. w pracy na lotnisku, znajomość języka angielskiego jest niezbędnie potrzebna.”- D.Ł.*

## WNIOSKI

W opisanych przez absolwentów Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu biogramach zawodowych możemy zauważyć przemianę od kariery linearnej, z jednorazowym wyborem zawodu, kojarzonej głównie z zawodową sferą człowieka, poprzez karierę traktowaną jako podzielona na etapy drogę zawodową, do kariery, która może nie mieć linearnego przebiegu, bywa mozaiką niezwiązanych ze sobą epizodów, jest ujmowana jako ciągła konstrukcja indywidualnie rekonstruowana w toku życia przez poszczególne osoby.

Zebrane biogramy zawodowe stanowią nie tylko ciekawą lekturę, są nie tylko przykładem karier absolwentów UE, ale przede wszystkim są relacją „z pierwszej linii frontu”: jak odnaleźć się w danej branży, na czym polega praca w danym zawodzie, na jakie przeszkody natrafiają absolwenci danych kierunków studiów, co należy robić już podczas studiów, aby zapewnić sobie pewny, a przynajmniej mniej bolesny start w dorosłe życie.

Warto zbierać biogramy zawodowe, udostępniać je studentom oraz badać regularnie przebieg kariery zawodowej absolwentów, jest to bowiem nieocenione dla studentów źródło wiedzy, zarówno o możliwościach poprowadzenia własnej ścieżki kariery, jak też o trudnościach jakie się na tej drodze mogą pojawić. Często jest tak, że studenci zupełnie nie zdają sobie sprawy czym w ogóle można zajmować się w życiu zawodowym, a takie biogramy pokazują, jak wiele jest możliwości i kierunków, w których można po studiach podążać. Pokazują też, że aktywność w czasie studiów się opłaca, bo to się później przekłada na większe możliwości znalezienia ciekawej pracy. Dzięki lekturze biogramów zawodowych studenci mogą się też przekonać, że warto się uczyć (w sensie nabywania wiedzy teoretycznej), bo nawet te czysto teoretyczne zajęcia, do których często podchodzą lekceważąco, mogą się kiedyś bardzo przydać. Opłaca się zatem poświęcić im trochę czasu. Biogramy pokazują również, że istotnym celem, który powinien postawić sobie student, jest nie tyle ukończenie studiów, ile zdobycie wiedzy i umiejętności jej wykorzystania w praktyce.



**KAPITAŁ LUDZKI**  
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**UE** Uniwersytet Ekonomiczny  
we Wrocławiu

**UNIA EUROPEJSKA**  
EUROPEJSKI  
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego  
Nr POKL. 04.01.01-00-220/11

**Biuro projektu:**  
**Dział Obsługi Projektów Rozwojowych**  
Budynek L, pokój 17  
tel.: 71 36 80 807, 71 36 80 677  
fax: 71 36 80 754

**Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu**  
ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław  
[www.uedlaabsolwenta.ue.wroc.pl](http://www.uedlaabsolwenta.ue.wroc.pl)

**KUŹNIA  
KADR**

czyli podniesienie jakości kształcenia i lepsze dostosowanie  
oferty edukacyjnej do potrzeb rynku poprzez wypracowanie  
innowacyjnego modelu monitoringu losów absolwentów

**Człowiek - najlepsza inwestycja**